

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Deak Ferenc-utca 35.

Articolii și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunei.

Concure, inserțiuni și taxele de abonament se trimit administrațiunei tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FORIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE OBRȚĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

ABONAMENTUL:
Pe un an 10 coroane
Pe jum. an 5 coroane

Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 franci
Pe jum. an 7 franci.

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Denunțianții.

Ni s'a dat a vedea, că comandantul fortăreței din Arad, domnul vicecolonel Hegedüs Ede a dat un comunicat, că denunțieri anonime nu numai că nu vor fi luate în socotină pentru procedere în contra celor denunțiați, ci vor fi urmăriți înșiși denunțianții anonimi și întrucât s'ar dovedi, că au denunțat fals, se vor pedepsi. Va să zică în Arad s'au făcut denunțieri atât de întinse și nerușinate încât cel chemat a veghea ordinea socială s'a simțit îndemnat a-și ridica glasul conștiinței sale întru apărarea celor nevinovați contra acestui soi de hiene ale războiului. Fie-i spre onoare domnului vicecolonel acest gest.

Pe noi ne privește și mai deaproape, se zicem mai la os, aceasta campanie mizerabilă de denunțiere, căci de pe vremurile luptelor noastre interne constituționale, am fost bănuți de răi patrioți, ca să nu zicem de trădători de patrie. Adevărat că faptul, că nici unul dintre noi n'a lipsit dela împlinirea datoriei sale cetățenești în decursul acestui războiu și eroismul soldaților noștri de pe câmpul pe luptă a spulberat toate bănuelile sugerate de agenții provocatori ai vieții constituționale dar umbra sinistră a acelor năluci tot mai planează asupra noastră. Prejudițiile sunt oarbe și numai o schintea trebuie să se aprindă.

Sunt denunțianții invidiei cari nu pot suporta poziția favorizată de soarte a vecinului lor; haid dar cu tăciunele denunțării, că se subtrage dela datoria sa cetățenească. Alții vor să profite de stările excepționale pentru ruina concurentului lor, ca să-și facă specula necinstită pe ruinele acestuia și bietul om nevinovat în cazul cel mai bun ajunge sub pază polițială dacă nu în temniță ori furci. Vine apoi răzbunarea cu ghiarale sale sângeroase și le înfige în sinul aceuia care n'are alt păcat decât că a avut parte din lupta de existență, ori în împlinirea datoriei sale publice a avut nenorocirea să atragă asupra sa ura celui vicios. Sunt viciile boldurilor și Domnul nostru Iisus Hristos zice, că greu este omului a-și stăpâni boldurile. Dar vin apoi stările patologice sufletești, degenerații morali, cu

otrava lor sufletească, cari fac răul din firea lor perversă pentru a-și satisface sufletul setos de spectacolul victimelor căzute de veninul lor. Figurile negre ale lui Lombroso. Fiecare din acești fii ai perzării; »notat et designat unumquemque nostrum«. Trăim vremuri Catilinare. Vai peste tot de acela care are nenorocirea de a ajunge în ghiarale acestor demoni ai societății și îndoit vai de acela care ajunge în timpurile statariale ale războiului, când capetele oamenilor cinstiți stau la discreția acestor demoni. Cel puțin ei așa cred, că unde ingerii sunt fricoși dracii sunt temerari, și ei, dracii aceștia sunt temerari. Norocul, că mai sunt paznici ai celor drepti, precum văzurăm din gestul vicecolonelului Hegedüs și ingerii nu sunt o personificație a fricei precum cred ei. Ingerii bisericii apostolești, adevărații drepti, din contră au fost eroi, pe a lor eroism s'a ridicat biserica triumfătoare de astăzi.

Să nu fim rău înțeleși. Nu ne facem apărătorii aceluia cari păcătuiesc contra datoriei lor cetățenești, din contră ținem că sunt vrednici de înfierare și pedepsire lor. Vorbim numai de orgia denunțierilor false cari deopotrivă primejduesc toată societatea fără deosebire de lege și limbă. Remarcăm însă că noi suntem mai espuși, ca să fim justificați de a atrage atențiunea vigilenței autorităților civile și militare asupra acestor stări excepționale, căci avem încredere în sentimentul lor de dreptate. Vrem să zicem, vedeți de Catilinari, voi sunteți forul justiției pământești, ca sângele curat a martiriului patriotic al soldaților noștri de pe câmpul de războiu să nu fie pătat de sângele nevinovat al părinților aceluia eroi.

Denunțianții sunt tipurile decadenței sociale. Societatea poartă vina, că i-a giugiulit și fraternizat cu ei și i-a lăsat să crească peste capul ei, ca acum să decapiteze tot ce e bun și cinstit. Societatea aceasta însă trebuie să se trezească din letargia ei, și să se apere însași ori mai bine zis să sdrobească capul hidrei prin virtuțile ei. Sincera împlinire a datoriei cetățenești, corectitate în toate acțiunile ei, dând Cesarului ce este a Cesarului, și lui Dumnezeu ce este a lui Dumnezeu, precum ne învață scriptura. De stânca aceasta a percepțelor etice se vor frânge toate porțile iadului deschise de denunțianți și

va birul adevărul și dreptatea. Nu vă temeți numai acolo sunt dracii temerari, unde ingerii sunt fricoși.

Dar nu este suficientă numai o altitudine defenzivă. Ofenziv, cu curajul apostolesc a purificării moravurilor, dator este fiecare a scoate din sinul societății duhurile necurate, a pune pe fruntea detractorului pecetea infamiei, ca să-l cunoască toți și să se ferească de spuza ce acopere gheena sufletului lor. Nu e greu a cunoaște siluetele sombre a cutiilor secrete, ochiul inimei toate le vede toate le înțelege. Gândiți la victimele lor și gândul acela vă va da tăria de purificare. Sguduirile mari produc fapte mari. Nu cunoaștem mai mare faptă decât întărirea temeliei morale a societății. Acesta este războiul despre care zice Mântuitorul Hristos că l-a adus în lume. Războiul pentru biruința binelui asupra răului. Cine vrea să umble pe urmele lui Hristos să-și i-a crucea și să-l urmeze în acest războiu sfânt. Virtus vim vicit.

Protocol

despre ședințele Sinodului eparhial din dieceza gr.-or. română a Aradului, ținute în sesiunea ordinară a anului 1915.

Ședința I.

S'a ținut în 29 martie (11 aprilie) 1915 la orele 12^{1/2} d. m., în sala de gimnastică dela școala civilă de fete a diecezei Aradului.

Președinte: P. S. Sa DI episcop diecezan Ioan I. Papp; Notar: Florian Roxin.

Nr. 1. După asistare la Sfânta liturghie împreună cu chemarea Duhului Sfânt, întrunindu-se deputații sinodului la ora și în locul arătat mai sus, P. S. Sa DI Episcop Ioan I. Papp, deschide sesiunea prin următorul cuvânt, ascultat cu deosebită plăcere și atențiune, și acoperit cu aplauze vii:*)

Nr. 2. Conform §-lui 3 din Regulamentul afacerilor interne:

Prezidiul provoacă pe deputații Florian Roxin, dr. Romul Veliciu și dr. Aurel Pinția, să îndeplinească oficiul de notari provizori.

Numiții își ocupă locul la masa prezidială.

Nr. 3. La ordinul prezidiului se cetește lista deputaților aleși, și la apelul nominal din 58 deputați își prezintă în persoană credenționalele 47 deputați cu 48 mandate ș. a. următorii: dr. Cornel Ardelean, dr. Dimitrie Barbu,

Petru Băran, Vasilie Beleş, dr. Atanasie Brădean, Aron Bulzan, dr. Teodor Burdan, dr. Aurel Cioban, dr. Pompil Cioban, Roman R. Ciorogariu, dr. Aurel Cosma (ales în 2 cercuri), dr. Victor Fildan, Ioan Georgea, Procopiu Givulescu, Iuliu Groșorean, dr. Aurel Grozdă, Andreiu Horvath, dr. Andreiu Ille, dr. Sever Ispravnic, dr. Cornel Iancu, Petru Ionașiu, dr. Aurel Lazar, Cornel Lazar, Mihaiu Lucuța, Vasilie Mangra, Fabritiu Manuilă, Ioan Moga, Iosif Moldovan, Ioan Oprea, dr. Nestor Oprean, Mihaiu Păcățian, dr. Teodor Papp, Aurel Petroviciu, Ioan Pinter, dr. Aurel Pinția, George Popoviciu, dr. George Popoviciu, Sava Raicu, Pavel Rotar, Florian Roxin, Nicolae Rocsin, Silviu Rocsin, Gherasim Sârb, dr. Gheorghe Popa, Petru Truția, Emanuil Ungurean și dr. Romul Veliciu.

Zece deputați n'au fost de față, dar și-au prezentat credenționalul parte prin prezidiu, parte prin alți deputați și anume: Vasile Goldiș, Nicolae Firu, dr. Dimitrie Mangra, Desideriu Tempelean, Acsentie Secula, Constantin Mișici, dr. George Adam, Antoniu Mocsonyi de Foen, Augustin Hamsea și dr. Gheorghe Rocsin.

Nr. 4. După prezentarea credenționalelor, deputatul Gherasim Sârb cerând și obținând cuvânt, face propunerea: ca din privilegiul împlinirii alor 40 ani de Arhierie a Escelenței Sale Inaltpreasfințitului Domn Arhiepiscop și Metropolit Ioan Mețianu, să i-se trimită o adresă de felicitare în următorul text:

Sinodul eparhial al Aradului întrunit astăzi în prima ședință a sesiunii sale din anul 1915 a luat la cunoștință, cu multă bucurie, că azi se împlinesc 40 de ani, de când Excelența Voastră ați fost introdus în scaunul episcopesc al acestei eparhii.

Darul deosebit al marelui Dumnezeu, care V'a învrednicit să purtați timp de atâtea decenii toiagul arhieresc și până la adânci bătrânețe să cârmuiți cu adevărată chemare și rară înțelepciune biserica strămoșească națională a Românilor din Ungaria și Transilvania, ne dă doritul prilej a Vă prezenta omagiul nostru și mulțumita noastră sinceră și adânc simțită pentru ocrotirea aproape un sfert de veac a acestei eparhii, prin păstorirea Excelenței Voastre.

Sadurile nobile, ce cu adevărat zel apostolic ați semănat aici, au crescut, s'au întărit și fructele lor dulci și mângăietoare de-o parte asigură și fortifică cultura noastră națională, de altă parte prin ocrotirea materială a statului preoțesc, dau adevăraților păstori ai acestei eparhii îndemnul îndoit, de a-și împlini cu sfințenie misiunea întru îngrijirea sfintei biserici.

*) Cuvântul s'a publicat în Nr. 13 al acestui organ.

Istoria nepreocupată va așeza faptele Excelenței Voastre la locul cuvenit măsurii lor, iar noi, cei de acum, cari în mare parte am fost martori frământărilor din epoca binecuvântatei cărmuirii a Excelenței Voastre, privim cu mulțumire și recunoștință bunătățile, de cari ne-a împărtășit păstorirea Excelenței Voastre în această eparhie, și din întregul sufletului nostru rugăm pe Atotputernicul Dumnezeu: să Vă dăruiască mulțumirea sufletului și încă mulți ani de binecuvântată păstorire cu sănătate.

Sinodul luând cu plăcere cunoștință de aceasta propunere, își rezervă a-i da urmare după constituire.

Nr. 5. În virtutea §-lui 6 din Regulamentul afacerilor interne, deputații se împart în 4 secțiuni și anume:

a) Deputații cercurilor: Arad, Radna, Șiria, Giula și Chișineu constituie secțiunea I., având a verifica pe deputații aleși în secțiunea a II-a. Actele se predau deputatului Roman R. Ciorogariu.

b) Deputații cercurilor; Ienopolea, Buteni, Hălmagiu, Timișoara și Vinga, compun secțiunea II. având a verifica pe deputații din secțiunea a III-a. Actele se predau deputatului George Popoviciu.

c) Deputații cercurilor: B.-Comloș, Lipova, Chisetău, Birchiș și Oradea-mare, constituiesc secțiunea a III-a, și vor verifica pe deputații din secțiunea a IV-a. Actele se predau deputatului Gherasim Sârb.

d) Deputații cercurilor: Peșteș, Tinca, Beliu, Beiuș și Vașcău, constituiesc secțiunea a IV-a și vor verifica pe deputații din secțiunea I-ă. Actele se predau deputatului Andreiu Horvath.

Terminându-se prin aceasta agendele ședinței I., prezidiul anunță proxima ședință pe ziua de azi la orele 5 d. m. cu următoarea ordine de zi: verificarea protocolului ședinței prime, rapoartele secțiunilor verificatoare, constituirea sinodului, alegerea comisiunilor și prezentarea esibilitelor intrate la sinod. Cu aceasta ședința se ridică la orele 1½ d. m.

Acest protocol s'a cetit și verificat în ședința a II-a din 29 martie (11 aprilie) 1915.

Ioan J. Papp m. p.

episcop, președinte.

Florian Rocsin m. p.

notar prov.

Ședința II.

S'a ținut în 29 martie (11 aprilie) 1915 la orele 5 p. m.

Președinte: P. S. Sa DI episcop diecezan **Ioan I. Papp**; Notar: **Dr. Aurel Pinția**.

Nr. 6. Se cetește protocolul ședinței I. și Se verifică.

Nr. 7. Urmează la ordinea zilei referada secțiunilor despre verificarea deputaților pe noul period.

Secțiunea I. de verificare prin raportorul său Iosif Moldovan arată, că a cenzurat actele electorale ale deputaților din secțiunea a II., deci propune și

Sinodul declară de verificați *din cler* pe: Ioan Georgia, Florian Rocsin, Cornel Lazar, Ioan Oprea și George Popoviciu, iar *dintre mireni* pe: dr. Cornel Iancu, dr. Teodor Burdan, Vasilie Goldiș, dr. Aurel Grozda, Pavel Rotariu, Emanuil Ungurean, dr. Pompiliu Cioban și dr. Aurel Cosma.

Actele electorale referitoare la alegerea deputaților mireni în cercul Hălmagiu, fiind dificultate, se transpun comisiunii permanente de verificare, ce se va alege.

Nr. 8. Secțiunea a II-a de verificare prin raportorul său dr. Cornel Iancu referă despre cenzurarea actelor aparținătoare secțiunii a III-a, și la propunerea secțiunii

Se declară de verificați *din cler*: Mihai Păcățian, Fabrițiu Manoilă, Gherasim Sârb, Augustin Hamsăa și Vasile Mangra; *dintre mireni*: dr. Nestor Oprean, Petru Băran, dr. Aurel Cioban, dr. Constantin Missici, dr. George Adam, dr. Aurel Cosma, Antoniu Mocsonyi de Foen, Petru Ionașiu, Dr. Aurel Lazar și Nicolae Firu.

Nr. 9. Secțiunea a III. de verificare prin raportorul său dr. Aurel Cioban referă despre cenzurarea actelor electorale aparținătoare secțiunii a IV și propune, iar

Sinodul declară de verificați *din cler* pe: Andreiu Horvath, dr. Victor Fildan și Nicolae Roxin, iar *dintre mireni*: dr. Andrei Ille, dr. Aurel Pinția, Desideriu Tempelean, dr. George Rocsin, Aron Bulzan și Silviu Rocsin, iar actele referitoare la alegerea deputaților mireni: Ioan Moga și Ioan Pinter din cercul Beiușului și a deputatului mirean dr. Georgiu Popa din cercul Vașcău, fiind atăcate cu protest se vor predă alegându-i comisiuni permanente de verificare, căreia se vor transpune și actele deputatului dr. Petru Ionescu din cler, lipsite de credențional.

Nr. 10. Secțiunea a IV-a de verificare prin raportorul său dr. Andreiu Ille referă despre cenzurarea actelor electorale din cercurile aparținătoare secțiunii I. și la propunerea secțiunii:

Sinodul declară de verificați pre deputații *din cler*: Vasile Beleş, dr. Dimitrie Barbu, Mihaiu Lucața, Roman R. Ciorogariu și Procopiu Givulescu, iar *dintre mireni* pe: dr. Cornel Ardelean, dr. Romul Veliciu, dr. George Popoviciu, dr. Sever Ispravnic, Iuliu Groșorean, Acsentie Secula, Sava Raicu și dr. Atanasiu Brădean, iar actele referitoare la alegerea deputaților: Iosif Moldovan și Aurel Petroviciu, se vor predă comisiei permanente de verificare, ce se va alege.

Nr. 11. Fiind verificați 50 deputați

Sinodul se declară capace pentru constituirea definitivă.

Nr. 12. Pentru alegerea notarilor și a comisiunilor sinodale, deputatul Dr. George Popa

propune alegerea unei comisii candidatoare de trei și

Sinodul — primind propunerea, — alege în comisiune pe deputații: Gherasim Sârb, dr. George Popa și dr. Aurel Lazar.

Pânăce aceasta comisie să-și prezinte propunea, ședința se suspende.

Nr. 13. După redeschiderea ședinței raportorul comisiei de candidare dr. George Popa propune și

Sinodul declară de aleși precum urmează:

I. La notariat pe deputații din *cler*: Mihaiu Păcățian și Ioan Oprea, iar dintre *mireni* pre: Iosif Moldovan, dr. Romul Veliciu, dr. Pompiliu Cioban și dr. Aurel Pinția, dintre cari prezidiul denuște de protonotariu pe deputatul din *cler* Mihaiu Păcățian.

II. In comisia organizatoare din *cler*: Augustin Hamsea, Vasile Mangra, dintre *mireni*: Pavel Rotariu, dr. George Popa, Petru Truția și Vasile Goldiș.

III. In comisia bisericească din *cler*: Ioan Georgea și Mihaiu Lucuța, dintre *mireni*: Antoniu Mocsonyi de Foen, dr. Cornel Iancu, dr. Aurel Cosma și dr. Andreiu Ilie.

IV. In comisia școlară din *cler*: Roman R. Ciorogariu și Gherasim Sârb, dintre *mireni*: Emanuil Ungurean, Iosif Moldovan, Iuliu Groșorean și dr. Dimitrie Mangra.

V. In comisia epitropească din *cler*: Nicolae Rocsin și Procopiu Givulescu, dintre *mireni*: Sava Raicu, Petru Ionașiu, dr. Aurel Lazar și dr. Sever Ispravnic.

VI. In comisia verificatoare din *cler*: Andreiu Horyath, dintre *mireni*: dr. Nestor Oprean și dr. Aurel Grozda.

VII. In comisiunea petiționară din *cler*: Vasile Beleş, dintre *mireni*: dr. Teodor Papp și Aron Bulzan.

VIII. In comisiunea bugetară, din *cler*: Cornel Lazar, iar dintre *mireni*: dr. Aurel Cioban și dr. Aurel Pinția.

Nr. 14. Efectuându-se constituirea definitivă a Sinodului, prezidiul sulevează chestia de felicitare a Înaltpreasfințitului nostru metropolit, conform concluziei Nr. 4 a ședinței prime.

Revenind Sinodul asupra afacerii, decide cu unanimitate și cu mare însufleșire ca: Escelenței Sale Dlui metropolit Ioan Meșianu, să i-se trimită cu telegraful adresa de felicitare propusă, iar mâne să i-se trimită și în scris textul aceleia.

Nr. 15. Presidiul prezintă următoarele esbite întrate la sinodul eparhial:

1. Raportul general al consistoriului plenar din Arad.

2. Raportul general al consistoriului plenar din Oradea-mare.

3. Raportul consistoriului plenar din Arad față cu cererea Consistoriului din Oradea-mare în chestia arondării din nou a cercurilor electorale pentru sinod.

4. Raportul P. S. Sale cu decisiul Consistoriului din Oradea-mare, în afacerea funcționariului de acolo dr. Aurel Oltean.

5. Raportul Consistoriului din Oradea-mare în afacerea fondurilor protoprezviterale.

6. Raportul Consistoriului din Oradea-mare în chestia arondării protopopiatelor.

7. Raportul Consistoriului din Oradea-mare referitoriu la modificarea Regulamentului pentru alegerea de deputați sinodali.

8. Raportul Consistoriului din Arad, că Sinodul și-a pestrecut competența, votând ajutoriu din fondul diecezan pentru ajutorarea preoților, contra statutelor existente.

9. Raportul Consistoriului din Arad referitor la speșele de cercetare a protestelor contra alegerilor sinodale.

Se predau comisiei organizatoare.

10. Raportul general al senatului bisericesc dela consistoriul din Arad.

11. Raportul general al senatului bisericesc dela consistoriul din Oradea-mare.

12. Raportul Consistoriului din Arad, referitor la intervenirea pentru respectarea sărbătorilor.

13. Raportul Consistoriului din Arad în afacerea clasificării parohiilor.

14. Raportul Consistoriului din Arad, că mecenatului Stefan Rusu și soția din Otlaca, i-a esprimat mulțămita Sinodului.

15. Raportul Consistoriului din Oradea-mare, cu care subșterne cererea sinodului protopesc din Oradea, referitoriu la înmulțirea contingentului de preoți.

Se predau comisiei bisericești.

16. Raportul general al senatului școlar dela Consistoriul din Arad.

17. Raportul general al senatului școlar dela Consistoriul din Oradea-mare.

18. Raportul Consistoriului din Arad, în afacerea datelor statistice școlare.

19. Raportul Consistoriului din Arad, în afacerea examenelor finale la școalele populare în 1913—1914.

20. Raportul Consistoriului din Arad, despre școlile escepționate.

21. Raportul Consistoriului din Arad, referitoriu la cursurile de vară pentru învățători.

22. Raportul Consistoriului din Arad, în afacerea preparandiei de fete.

23. Raportul Consistoriului din Arad, în afacerea catehizării.

24. Raportul Consistoriului din Arad, în afacerea posturilor învățătoresți vacante.

25. Raportul Consistoriului din Arad, cu privire la cvalificarea absolvenților de teologie pentru posturile învățătoarești.

Să predau comisiunii școlare.

26. Raportul general al senatului episcopesc dela Consistoriul din Arad.

27. Raportul general al senatului episcopesc dela Consistoriul din Oradea-mare.

28. Raportul Consistoriului din Arad, cu socoțile despre administrarea și starea tuturor fondurilor și fundațiilor diecezane cu finea anului 1914.

29. Raportul Consistoriului din Arad, despre afacerile pendente la fiscii consistoriali.

30. Raportul Consistoriului din Arad, pe lângă care sușterne protocoalele comisiunii sinodale de controlă.

31. Raportul Consistoriului din Arad, relativ la exarindarea domeniului din Cermeiu.

32. Raportul Consistoriului din Arad, în afacerea casei folosite de consistoriul din Oradea-mare.

33. Raportul Consistoriului din Arad, despre cenzurarea și aprobarea socoților mănăstirii Hodoș-Bodrog.

34. Raportul Consistoriului din Arad, în afacerea socoților fundației Negreanu.

35. Bugetul Consistoriului din Arad pe anul 1915.

36. Raportul Consistoriului din Arad, în afacerea cuotelor reclamate de consistoriul din Oradea-mare din fondurile comune.

37. Raportul Consistoriului din Oradea-mare, cu socoata folosirii bugetului pe anul 1914.

38. Raportul Consistoriului din Oradea-mare, cu socoata fondului pentru episcopia de acolo.

39. Raportul Consistoriului din Oradea-mare, cu socoata fondului Teodor Oancea.

40. Raportul Consistoriului din Oradea-mare, cu socoata fundației dr. George Popa.

41. Raportul Consistoriului din Oradea-mare, cu socoata fundației Zaharie Mioc.

42. Raportul Consistoriului din Oradea-mare, cu socoata fundației George Lazar și soția.

43. Raportul Consistoriului din Oradea-mare, cu socoata fundației „Zsiga“.

44. Consistorul din Oradea-mare prezintă literile fundamentale, relativ la fundațiile George Lazar și Teodor Oancea.

45. Consistoriul din Oradea-mare, prezintă protocoalele comisiei sinodale de controlă.

46. Raportul Consistoriului din Oradea-mare, în afacerea casei din strada capușinilor.

47. Raportul Consistoriului din Oradea-mare, cu bugetul pe anul 1915.

48. Raportul Consistoriului din Oradea-mare, referitoriu la cuota reclamată din fondurile comune.

Se predau comisiunii episcopice.

Nr. 16. Prezidiul prezintă cererile deputaților: Antoniu Mocsonyi de Foen, dr. Dimitrie Mangra, dr. George Adam și Axente Secula, pentru concediu pe durata întregă a sesiunii sinodale de acuma fiind chemați sub arme, deputatul Vasile Goldiș pentru motiv de morb, iar deputatul Desideriu Tempelean pe motivul, că poziția de protopretore nu-i permite absentarea dela oficiu.

Concediile cerute se acoardă.

Exhaurindu-se ordinea de zi și anunțându-se ședința proximă pe mâne 30 martie (12 aprilie) 1915 la orele 4 d. a., când va urmă la ordinea zilei referada comisiunilor, ședința se ridică la orele 6^{1/2}.

Acest protocol s'a cetit și verificat în ședința a III-a din 30 martie (12 aprilie) 1915.

Joan J. Papp m. p. dr. *Aurel Pinția* m. p.
episcop, președinte. notar.

Predică

despre însemnătatea vieții sufletești.

Iubiți creștini!

S'a întâmplat odată, că departe dela țărnire pe întinsul mării, o corabie zdrobită de puterea uriașă a valurilor, amenințată să se scufunde și de aceea toți oamenii aflători pe dânsa cu suprema încordare însuflată de frica apropiatei morți năvălesc în bărcile de salvare și vâsleau cătră maluri. Numai un singur marinar, nu avea grige de scăpare, pe când valurile spumegânde se ridicau în formă de stânci grozave cătră cer și făceau un șgomot ca și când toate trăznetele din nori s'ar fi pogorit pe pământ, dânsul își umplea cu o lăcomie sălbatecă buzunarele din galbenii cari să aflau în corabia ce se scufundă tot mai grabnic. Preținii îl strigau și îl chemau din bărci, însă el nu le auzea glasul lor de mântuire. Acum a sosit în fine vremea, pe viforul acesta cumplit, gândeă bietul marinar, când câștigându-mi avere o să-mi pot schimbă soarta mea amară prin propria putere. De aceea a trebuit să fiu supus tuturor, să sufăr atâtea chinuri, să abzie de toate plăcerile nobile și frumoase din lume, fiindcă am fost sărac. Ce altcum va curge viața mea trudită și săracă dacă voi izbui cu aurul la mal. Și când și cea mai înaltă parte a corabiei a ajuns sub suprafața mării, marinarul încărcat cu galbenii luând lupta cu vânturile și cu valurile, a pornit-o spre țărnire. Dar fiind prea greu, s'a oboșit în înot și pierzându-și încetul cu încetul și ultimul strop de putere s'a cufundat și dânsul ca și corabia la fundul mării, lăsându-și familia, care îl așteptă la uscat cu o ne-descriptibilă bucurie și dor, pe drumuri.

Iubiții mei credincioși! ori cât vi-s'ar părea de aspră și de supărătoare constatătoarea, că cei mai mulți dintre noi ne asemănăm cu nefericitul și lacomul marinar, care s'a cufundat în fundul mării de dragul aurului, ea este adevărată. O sete arzătoare, o foamete fără saț după averi și după ranguri caracterizează veacul în care trăim. Bogatul din zilele noastre, din ce are mai mult, din ce scapără mai tare după tot file-riul, săracul își lopește anii cei mai frumoși ai vieții lui departe de casa părintească unde a trăit tihnit și nelintinat, în fumul și aerul năbușitor al fabricelor din America și vine acasă cu trupul și cu sufletul bolnav, dar e mândru că are buzunarele pline cu galbeni. Tineretul nostru în cea mai mare parte cu acel gând întră în lupta vieții că unicul izvor al fericirii pe acest pământ este materia. În inima celor mai mulți bătrâni înainte de a se despărți de viață, ultimul regret sună plăcerilor scăpate cari se capătă pe lumea aceasta pentru bani.

Răsfoiți cu atențiunea cuvenită istoria profană și cea bisericăască și veți ajunge la trista convingere că nici o valoare sufletească nu a rămas cruțată de puterea dem-nică a banilor și a plăcerilor deșarte legate de ei. Câți, dar câți oameni, nu driesc cu picioarele: *biserica, legea strămoșească, curățenia inimii, adevărul, dreptatea, mila, iubirea, liniștea și fericirea când e vorba de bani.* Toate aceste neprețuibile bunătăți sufletești sunt înaintea lor niște vorbe goale și zădarnice, când aud șgomotul argintului și al aurului.

Pentru acestea ce duios și ce măreț sună glasul D-lui nostru Isus Christos prin sfta evanghelie de astăzi în lumea noastră libnilită după comori pământesti și „a cărei înțelepciune este nebunie înaintea lui D-zeu“ (I. Cor. cap. 3. v. 19). Ați auzit iubiții mei ascultători că neobositul și preabunul învățător în călătoria lui, în decursul căreia sămână lumină și iubire pe ori unde trecea, a ajuns într'un sat, iară o muiere cu numele Marta l-a primit în casa sa. Muierea aceasta cucernică avea o soră pe care o chemă Maria, care după ce a venit Isus în casa lor s'a așezat la picioarele lui și-i ascultă cu nesaț și cu mare plăcere sufletească învățăturile lui înțelepte și sfinte. Marta să sileă spre multă slujbă, așa ne spune sf. evanghelie, îl vedeă pe Isus cuprins de foame și de neodihnă și credea că ce bine li va cădea învățătorului obosit și flămând un prânz bun și o odihnă mai îndelungată în grădina de olivi, răco-roasă și liniștită din preajma casei. În zelul și în vrednicia ei de a face o primire cât se poate de plăcută D-lui nostru Isus Christos să supără pe sora ei Maria, care nu-i stă în ajutor și roagă pe Isus să o dojenească pentru neatențiunea ei. Isus stingherit în convorbirea sa cu Maria, se întoarce și răspunde blând: *Marto, Marto te grigești și spre multe te silești, ci un lucru trebuiește, iară Maria partea cea mai bună și-a ales, care nu se va lua dela dânsa; adevărat Marto, ostăneală ta, zelul tău e foarte frumos, însă tu ai lucrat cu trupul, tu te-ai îngrijit de trebuințele pământesti trecătoare, pe când sora ta Maria, a lucrat cu sufletul, dânsa s'a îngrijit de cele netrecătoare și vecinice de aceea osteneala ei, măcar de a șezut, este mai roditoare decât a ta, ea partea cea mai bună și-a ales, care nu se va lua dela dânsa, pentrucă ascultând cuvintele mele s'au făcut mai luminată și mai bună la suflet.* Parecă auzim vocea Mântuitorului lumii zicând nu te supără Marto pe sora ta Maria fiindcă *cultivarea sufletului este esența vieții* și de aceea nici odată să nu subjugi sufletul tău celor materiale.

Ce clar și ce puternic sună cuvintele lui Isus Christos adresate Martei însă cât de puțini oameni din lumea de astăzi le aud și le înțeleg. Incontestabil că și pe cele materiale ca și pe cele spirituale bunul D-zeu le-a făcut și le-a rânduit, și cele materiale trebuie să-și aibă rostul lor în lume. O floare, un pom nu poate dăinui și înfrumșetă lumea, dacă n'are hrană, umezeală și lumină din destul; așa și pentru existența lui de a munci se cere un anumit quant de lucruri materiale. Din contră a agonisi avere pe *calea muncii și a cinstei*, de a se ridică prin trudă și prin onestitate dela un rang social inferior la unul mai înalt nu este un păcat, ci o virtute. Aceea însă ce e respingător din punct de vedere omenesc și păcătos din punctul de vedere al moralei creștine este faptul că în ziua de astăzi cei mai mulți oameni privesc cele materiale nu ca o condițiune a existenței lor, ci ca scopul acesteia. *Ingrozitor de mic e numărul bogatilor și al săracilor acelora, cari o anumită parte a venitului lor o folosesc pentru luminarea și inabilitarea sufletului. Partea cea mai mare de aceea trudește și adună ca să-și poată satisface plăcerile senzuale.*

„De partea cea mai bună“ care și-a ales-o Maria puțini creștini se îngrijesc. Cu foarte multă dreptate zice strămoșul nostru Seneca în o carte a sa: „Fiește-care am dori să fie fericit, însă calea care duce la fericire celor mai mulți oameni li necunoscută“. Și de fapt dacă privim cu ochii criticii societatea omenescă din astăzi vom află la dânsa un strălucit fast extern; vestminte scumpe, locuințe pompoase, hrană aleasă, petreceri luxoase, însă *liniște sufletească și fericire foarte puțină, fiindcă societatea aceasta de multe se îngrijeste și spre multe se silește, ci un lucru îi trebuiește și acesta este suflet luminat curățit de molima poftelor și a patimilor rele.* Să stăm bine și să judecăm cuvintele scripturii: „Că ce foloseste omului de ar do-bândi toată lumea și ar perde sufletul său, sau ce va da omul schimb pentru sufletul său??? (Matei c. 16. v. 27). De fapt, ce preț și ce înțeles poate avea viața noastră, dacă dela leagăn până la mormânt numai pentru plăcerile corpului am muncit iară aceea ce este mai presus de corp, sufletul și puterile lui: *mintea, inima și voința* le-am lăsat în păraginire. Darurile *cugătării, simțirii și voinții* de aceea le-am primit dela bunul D-zeu ca să ne folosim de ele, să le cultivăm și printrânsele să răspândim lumină, iubire și viață pe pământ. Sufletul este suflarea caldă și sfântă a Tatălui celui ceresc în lutul nostru peritor și inclinat spre păcate.

Că ce pedeapsă vor lua acei creștini cari în întreaga lor viață s'au închinat aurului și argintului, ba poate chiar și-au permis dela înălțimea situației lor materiale să disprețuiască sau să prigonească cele spirituale, ne spune domnul nostru Isus Christos așa de evident în pildele sale despre *bogatul cel nemilostiv și bogatul cel nebun.* Bogatul cel nemilostiv se îmbracă în purpură și în vison și în toate zilele se veseleă și mănăcă bucate alese, *neavând grije de suflet și de D-zeu,* însă atunci cîm moartea l'a cosit fără de veste din rândul muritorilor sufletul lui a mers în focul cel vecinic al iadului unde ar fi fost mulțămît dacă săracul Lazar i-ar fi răcorit limba cu vârful degetului muiat în apă, însă dreptatea D-zească nu-i putea implini nici aceasta mică dorință omului care sosise de pe pământ cu *sufletul sec și rău.* Moartea fără de veste și focul cel vecinic au fost răsplata și a bogatului celui nebun, care atunci când și-a zărit țarinile multe binecuvântate cu rod insuțit, nu a adus mulțămîtă lui D-zeu și nu s'a

gândit la cei lipsiți, flămânzi și goi, ei uitându-se cu dispreț cătră ceriuri și-a zis sie-și însuși: „Suflete ai multe bunătăți strânse pentru mulți ani: odihnește-te, mănăcă bea și te veselește!!!

Dar, iubii mei credincioși, fiindcă noi cei de astăzi trăim într'un veac practic care nu prea are credință în cele nevizibile și nepipăibile să ne întoarcem privirile dela cuvintele sf. evanghelii, a cărei pricepere reclamă un suflet luminat și virtuos, asupra vieții. Să analizăm puțin micile și marile întâmplări ce se petrec în jurul nostru fiindcă dănele trebuie să ne dovedească că poate bogăția, posesiunea pământurilor întinse și a paralelor multe se fericească pe om? Dacă e adevărat că ființa omenească să poate mulțumi pe deplin cu plăceri materiale, atunci de fapt viața noastră trebuie să o privim ca o acție și să ne silim ca dânsa să producă cât mai multe dividende materiale. Nu unul, ci sute de exemple ne dovedesc însă că oamenii pe cari soartea l'a dăruit cu bunătăți materiale cu amândouă mâinile se simt nefericți, amărâți și certati cu lumea și cu sine însuși. Ingrețoșarea de viață, după cum ne arată statisticele morale, seceră cele mai multe victime în păturile sociale mai bogate. Și nici nu se poate altcum, pentru că una este bogăția externă și alta este bogăția internă. Un om sărman și cu mintea luminată este adevăratul bogat pe lume, fiindcă el la tot pasul vede o minune, o frumusețe, un lucru, o stare de îndreptat, cu fieștecare răsărit de soare viața acestuia află o nouă problemă, un nou interes, o necunoscută bucurie, pe când bogatul întunecat la minte după ce i-se tocesc simțurile și nu-l mai poate desfătă mamona fiecare zi o simte ca un ghimpe, pentru dânsul pământul cu toate podoabele lui este pustiu și neluște așa că nu e mirare dacă i-se pare că moartea poate fi ultima plăcere. Deci chiar viața ne dovedește iubii mei ascultători că isvorul unei vieți demne și ferice nu zace în agoniseala noastră materială și în plăcerile trecătoare ale simțurilor, ci în suflet și în primul rând în mintea neobosită de a se lumina și disciplina pe sine însași. Mintea este cârma omului și precum călătorul care pornește la drum greu în bezna nopții cade la tot pasul, așa și un om care nu a fost dedat din cea mai fragedă copilărie să-și ciseleze mintea și să o îmbogățească neconținut cu cunoștințe nouă va succumbă mai târziu sau mai curând în viață. Mintea luminată și rodul ei înțelepciunea să laudă adeseori în sf. scriptură. Solomon zice despre înțelepciune că: „Lungimea zilelor și vieții sunt în dreapta ei și în stânga ei. Aștia și mărirea. Și de fapt ce altă mărire poate împleți în jurul frunții unui om o cunună mai strălucită decât o minte coaptă, o minte luminată care este în stare să îndrepte pe cel ce greșește, să mângâie pe cel întristat și să certe celui ce a greșit.

Deci iubii mei scumpă comoară a omului este mintea, dar de aceea nu este mai prejos decât ea nici inima pe care o dăm de atâtea ori în viață schimb pentru lucruri netrebnice. Inima ne deosebește poate și mai mult de celelalte vietuitoare din lume decât mintea. Inima îl face pe om cel mai frumos și mai melodios instrument muzical din lume, însă noi în loc să scoatem din ea note tot mai clare și tot mai armonioase din ce progresăm tot mai tare cătră mormânt o jertfim mai mult sau mai puțin mamonei și slugilor acestuia. Toți suntem achitați după evaluative dese și înalte pe când inima noastră în realitate este foarte sărmană, nici credință, nici iubire, nici nădejde, nici pace, nici milă, nici dor după fapte mari nu se află acolo, căci inima omului este o grădină și știut este

că acest deosebit loc de pământ numai atunci poate produce arbori sănătoși și flori frumoase dacă grădinarul plivește și udă, taie și altoește sărguincios, așa și inima noastră numai atunci poate deveni nobilă și isvoritoare de liniște și mulțămire cum ne-ar plăcea să fie dacă vom veghea strict la poarta ei și nu vom lăsa să intre acolo decât sentimente frumoase și alese.

Deci să nu prețuim nici odată foloasele materiale din lumea aceasta mai presus decât *luminarea minții, inabilitarea inimii și întărirea voinței cum facem durere de obicei*. Sunt oameni cari au trăit o viață îmbelșugată însă nu au sădit nici o floare, nu au altuit nici un pom, nu au miluit nici un sărac, nu au zimbit nici unui căpșor de copil drăgălaș fiindcă numai două măsuri au avut pentru toate manifestațiunile vieții cari se numesc câștig și pierdere. Acești oameni au fost adevărații cerșitori pe lume și dânsii ca și marinarul din istorioara ce v'am spus s'au cufundat cu buzunarele pline de galbini deodată cu moartea lor în marea uitării. *Nici posteritatea, nici ceriul nu-și va aduce mai mult aminte de ei.*

Pentru toate acestea iubii mei păstoriți când văd holdele voastre roditoare, casele voastre curale și frumoase, hainele voastre scumpe și traiul vostru îndestulit, mă țin dator să vă amintesc încă odată cu toată puterea și seriozitatea cuvintele Mântuitorului nostru Isus Christos care zice: *Marto, Marto te grigesti și spre multe te silești, ci un lucru îți trebuiește. Și acest lucru, iubii mei, partea cea mai bună este, care și-a ales-o Maria, adecă pe lângă muncă și zorul după cele materiale trebuie să se zămislească în inima voastră un dor puternic după cele înalte, un gust sfânt după cele cerești. Atâta veți fi de bogati dragii mei ascultători și pe lumea aceasta și cealaltă pe cât va fi sufletul vostru de luminat și curat, de aceea de încheiere vă îndemn cu apostolul Pavel zicând: „Nu vă conformați cu această lume, ci prefaceți-vă prin înnoirea minții voastre ca să cereați care este voia lui Dumnezeu cea bună, plăcută și deplină“ (Romani c. 12 v. 2) acum și pururea și în veci vecilor Amin.*

X.

Concurs.

În conformitate cu ordinul cons. de sub Nr. 1421/915 dd. 5/18 martie a. c. prin aceasta se publică concurs din oficiu pentru îndeplinirea parohiei vacante de cl. III-a din Neagra (Kisfeketefalu) cu termin de 30 zile dela prima publicare în organul oficios.

Emolumente: 1. Jumătate sesie pământ. 2. Birul și stolele legale. 3. Intregirea dela stat conform evaluării a alesului (se obsearvă, că fostul preot având VIII cl. gimn. a beneficiat congruă superioară). Dările după sesie le va plăti alesul, care va trebui să catehizeze în școala locală fără alta remunerație.

Reflectanții își vor subșterne recursele (adresate com. par.) oficiului protopresbiteral din Buteni (Körösbökény) având a se prezenta în timpul concursual în bis. din Neagra.

Florian Rocsin protopop.

—□—

3-3

Pentru îndeplinirea parohiei din Fiscut (Temefüshut) protopopiatul Lipovei devenită vacantă prin decedarea preotului Sava Seculin prin aceasta în conformitate cu ordinul consistorial de sub Nr. 1588/915 se publică concurs din Oficiu cu termin de 30 zile dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreună cu parohia sunt:

1. Un intravilan de 800□ și lângă biserică.
2. Una sesie de pământ, în estenziunea folosită până aci.
3. Birul legal.
4. Stolele legale.
5. Eventuala întregire dela stat, pentru care însă parohia nu ia răspundere.

Alesul e îndatorat a solvi toate dările după întreg beneficiul parohial, și a catehiză în școala din localitate fără alta remunerație.

Parohia este de clasa II. dela reflectanți se pretinde deci asemenea calificare, cari vor avea a-și subșterne recursele lor în termenul concursual Prea On. Domn Fabriciu Manuilă protopresbiter gr. or. rom. în Lipova-Lippa ajustate cu documentele recerute prin regulamentul în vigoare, precum și cu atestat despre eventualul serviciu prestat până aci, iar pre lângă observarea strictă a celor cuprinse în § 33 din Regulamentul pentru parohii a se prezenta tot în termenul concursului în sf. biserică din Fiscut în vre-o Duminecă ori sârbătoare spre a-și arăta desteritatea în celea rituale și oratorice.

Lipova (Lippa) la 26 Martie (8 Aprilie) 1915.

Fabriciu Manuilă protopresbiter.

—□—

3—3

În baza ord. Ven. Cons. de Nr. 1974/914 se publică concurs pentru îndeplinirea parohiei de cl. II Șusturogiu (Sitervölgy), cu termen de 30 zile dela prima publicare în foaia oficială, pe lângă beneficiul următor:

1. Casă parohială bună, cu supraedificate și grădină de legume.
2. Pământ parohial 5 iug. 1200□ pământ arător și 1 iug. fânaș.
3. Drept de pășunat pentru 5 vite.
4. Bir preoțesc dela fiecare Nr. de casă o măsură de cucuruz sfărmat.
5. Doi stângini de lemne din pădurea urbarială.
6. Stolele îndatinate.
7. Întregirea dela stat — conform calificăției alesului — cu îndeplățire maximală.

Dările după acest beneficiu le va suportă alesul, care totodată va avea datorință a catehiză regulat la orice școală din parohie, fără să mai pretinde pentru aceasta ceva remunerație dela biserică.

Reflectanții sunt poștiți, ca recursele ajustate cu acte originale, adresate comitetului par. din Șusturogiu, să le înainteze P. On. of. protopopesc în Oradea-mare, având cu stricta observare a dispozițiilor din Regul. p. parohii, a se prezenta în vre-o duminică ori sârbătoare în sf. biserică de acolo, pentru a-și arăta desteritatea în oratorie și rituale.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu *Andrieu Horvath* ppopul Orăzii-mari.

—□—

3—3

Pentru postul de paroh din Suiugd (Szúnyogd) se publică concurs, cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul oficial, pe lângă următorul beneficiu:

1. Casă parohială cu supraedificate și grădină.
2. Pământ parohial 27 iug 1036□ parte arător, parte fânaș.
3. Competința de pășunat pentru 4 vite.
4. Bir câte o măsură săcară sau cucuruz dela fiecare Nr. de casă, care se poate răscumpără cu 3 coroane.
5. Stolele îndatinate.
6. Întregirea dela stat.

Parohia este de clasa a III.

Darea după beneficii o supoarță alesul. Parohul va avea să provadă catehizarea școlariilor dela ori ce școală din parohie, fără a pretinde ceva remunerație specială dela biserică.

Reflectanții sunt poștiți, ca recursele ajustate regulamentar, cu acte originale, adresate comit. par. din Suiugd, să le înainteze în termenul prescrip. P. On. of. protop. din Oradea-mare, având cu stricta observare a dispozițiilor din Reg. p. par. a se prezenta în vre-o duminică ori sârbătoare în sf. biserică din Suiugd, pentru a-și arăta desteritatea în oratorie și rituale.

Din șed. comit. par. ținută în Suiugd, la 22 febr. (7 martie) 1915.

Alexandru Marcus
președinte.

Georgiu Lazar
notar.

În conțelegere cu *Andrieu Horvath* protopopul Orăzii-mari.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea postului de preot din parohia de clasa a II-a Ierșnic, tractul Belințului, să escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Venitele împreună cu acest post sunt:

1. Uzufuctul sesiei parohiale de 30 jugăre, parte arător, parte fânaș, după care alesul va solvi dările și ecvivalentul.

2. Jumătate jugăr intravilan parohial.
3. Dela fiecare număr de casă câte 1 cor.
4. Stolele legale.
5. Eventuala întregire dela stat.

Preotul ales va avea să catehizeze fără nici o remunerație la școala din loc.

Petițiile, ajustate cu documentele recerute pentru parohii de clasa a doua și adresate comitetului parohial din Ierșnic, sunt a se înainteza oficiului protopresbiteral din Belinț (Belenceze, Temes-megye), în termenul concursual; iar petenții, într'o duminică sau într'o sârbătoare, să se prezenteze în s. biserică din Ierșnic, spre a-și arăta desteritatea în cântare și în tipic, eventual în oratorie și'n săvârșirea serviciului divin.

Comitetul parohial.

În înțelegere cu mine: *Gherasim Sârb* protopresbiter.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea postului de capelan temporal pe lângă bolnavul preot Panteleimon Ardelean din Dubești, tractul Belinț, să escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreună cu acest post sunt:

1. Două din trei părți a sesiei parohiale.
2. Jumătate din venitele stolare și
3. Jumătate din birul parohial.

Reflectanții, cari trebuie să aibă calificare pentru parohii de clasa I, sunt poștiți a-și așterne petițiile concursuale comitetului parohial din Dubești, în termenul concursual, pe calea oficiului protopresbiteral din Belinț (Belenceze, Temes-megye), instruate conform normelor în vigoare și a se prezenta într'o duminică sau într'o sârbătoare în s. biserică din Dubești, spre a-și arăta desteritatea în cântare și în tipic, eventual în oratorie și în săvârșirea serviciului divin.

Alesul e dator să plătească dările și ecvivalentul după pământul ce-l beneficiază și să catehizeze la școalele de acolo fără altă remunerație.

Comitetul parohial.

În înțelegere cu mine: *Gherasim Sârb* protopresbiter.

—□—

3—3